

TÜRKİYE- ABD Tarım İlişkileri

E. Güher ÇELTEK SUNGUR
Genel Müdür Yardımcısı

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

TARIMIN KÜRESEL GÖRÜNÜMÜ

- Açlık ve yetersiz beslenme hala bir sorun...
- Nüfus sürekli artıyor...
- Finans krizleri ve fiyat dalgalanmaları...
- İklim değışikliği...
- Doğal kaynakların daha dikkatli kullanılması gerekiyor...
- Tüketim alışkanlıkları değışiyor...
- Tarım ticareti artıyor...
- Güvenilir ve kaliteli ürüne talep artıyor...

Gıda güvenliği yoksa, kimse güvende değildir....

TÜRK TARIMI

Türk Tarım Sektörü

- 2004 yılından bugüne, 2007 yılı hariç her yıl büyüme gösteren,
  - 75 milyon nüfusu besleyen
  - Milli gelire katkısı 61,8 milyar dolar (2011) olan,
  - Tarımsal ekonomik büyüklük sıralamasında dünyada 7., Avrupa'da 1. sırada,
- bir sektör...**

TÜRKİYE TARIMSAL GÖSTERGELER

Göstergeler	2011		
	Türkiye	TARIM	Tarımın Payı (%)
Nüfus(Milyon)	74,7	17,3	23,2
İstihdam(Milyon)	24,1	6,1	25,5
Milli Gelir(Milyar \$)	772,2	61,8	8,0
Kişi Başına Gelir(\$)	10.469	3.602	34,4

ÜRETİM VE İHRACATTA DÜNYADAKİ YERİMİZ (2011)

ÜRETİM		İHRACAT	
Yerimiz	Ürün Adı	Yerimiz	Ürün Adı
1	Kayısı, Kiraz, Fındık (kabuklu), Haşhaş tohumu, Vişne	1	Kuru kayısı, İncir, Kuru incir, Fındık (iç) Kuru üzüm, Ayva
2	Hıyar ve Kornişon, İncir, Kavun, Ayva, Karpuz, Çilek, Fiğ	2	Buğday unu, Haşhaş tohumu, Kiraz, Yoğurt
3	Bal, Nohut, Fasulye (yeşil), Kestane, Biber (yeşil), Antepfıstığı, Ceviz (kabuklu), Koyun sütü, Elma, Mercimek	3	Makarna, Kayısı, Mercimek, Greyfurt, Limon, Mandarin
4	Domates, Zeytin, Ispanak, Balmumu, Kuru soğan	4	Nohut, Domates

TÜRKİYE- GENEL DIŞ TİCARET

(Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	İhracat Değişim %	İthalat Değişim %	İhracatın ithalatı karşılama oranı %
2007	107.272	170.063	-62.791	25,4	21,8	63,1
2008	132.027	201.964	-69.937	23,1	18,8	65,4
2009	102.143	140.928	-38.786	-22,6	-30,2	72,5
2010	113.883	185.544	-71.661	11,5	31,7	61,4
2011	134.907	240.842	-105.935	18,5	29,8	56,0
2012	152.561	236.537	-83.976	13,1	-1,8	64,5

TÜRKİYE- TARIM ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

(Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	İhracat Değişim %	İthalat Değişim %	İhracatın ithalatı karşılama oranı %
2007	9.769	9.812	-43	13,1	34,7	99,6
2008	11.474	13.038	-1.564	17,5	32,9	88
2009	11.190	9.631	1.559	-2,5	-26,1	116,2
2010	12.664	12.880	-216	13,2	33,7	98,3
2011	15.279	17.574	-2.295	20,7	36,4	86,9
2012	16.005	16.369	-364	4,7	-6,9	97,8

Türkiye Tarımsal İhracat (2012)

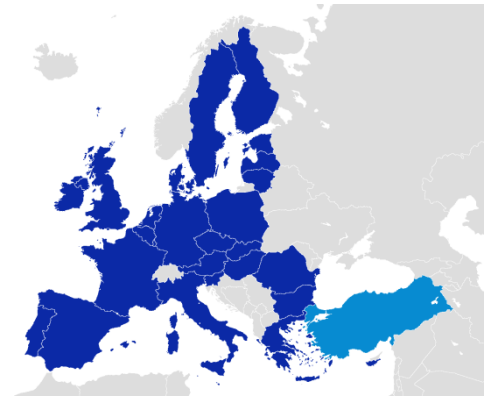
Ülke	İhracat Miktarı (Milyon Dolar)
Irak	3.402
Almanya	1.239
Rusya Federasyonu	1.031
İtalya	593
A.B.D.	538
Hollanda	493
Fransa	469
İngiltere	426
Suudi Arabistan	365
Libya	294
İran	294
Ukrayna	273
İsrail	222
Belçika	214
Azerbeycan	188

Türkiye- Tarımsal İthalat (2012)

Ülke	İthalat (Milyon Dolar)
Rusya Federasyonu	2.039
A.B.D.	1.145
Ukrayna	825
Almanya	470
Endonezya	354
Fransa	339
Hollanda	338
Malezya	320
Brezilya	296
Kazakistan	269
Arjantin	246
İspanya	236
Bulgaristan	218
İtalya	190
Macaristan	187

Türkiye-Dış İlişkiler

Avrupa Birliği

**Birleşmiş Milletler
Gıda ve Tarım
Teşkilatı (FAO)**

**Ekonomik İşbirliği
ve Kalkınma
Örgütü
(OECD)**

**Dünya Ticaret
Örgütü (WTO)**

**Milletlerarası
Akdeniz Yüksek
Zirai Etütler
Merkezi (CIHEAM)**

**İslam Kalkınma
Teşkilatı (OIC)**

**Ekonomik İşbirliği
Teşkilatı (ECO)**

**Dünya Hayvan
Sağlığı Teşkilatı
(OIE)**

**Uluslararası
Tarımsal Kalkınma
Fonu (IFAD)**

**Karadeniz İşbirliği
Teşkilatı**

**Gelişen 8 Ülke
(D-8)**

20'ler Grubu (g-20)

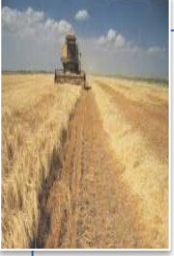
İSEDAK

Gıda Güvenilirliği

- AB'ye uyum sürecinde;
  - 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu,
  - İkincil düzenlemeler
  - Riske dayalı güçlendirilmiş kontroller
    - Denetçi:4790, Denetim: 410.000
    - Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi (GGBS)
    - Gıda güvenilirliği alanında eğitimler
    - Ulusal Referans Laboratuvarı (2010)
    - Özel laboratuvarlar
    - Sektörel hijyen kılavuzları
  - Bitki Sağlığı önlemleri
    - Reçeteli kullanımın zorunlu hale gelmesi ile yıllık pestisit kullanım oranı %80 azalmıştır. Pestisit kullanım oranı son on yılda 901 tondan 104 tona (2011) gerilemiştir.

TARIM ALANINDA ANLAŞMALAR

Tarım Alanında Teknik
İşbirliği Anlaşması (70)

Hayvan Sağlığı
Anlaşması (33)

Bitki Sağlığı Anlaşması
(24)

Balıkçılık Alanında
İşbirliği Anlaşması (4)

Diğer Anlaşmalar (9)

TÜRKİYE- ABD TARIMSAL İLİŞKİLERİ

Türkiye ile ABD Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi	İmza Yeri
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	03.12.1985	Washington
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	26.03.1996	Washington
ABD ile Ticari İstişare Mekanizması Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	20.01.1998	Ankara
Ticaret ve Yatırım İlişkilerinin Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma	29.09.1999	Washington
Enerji Verimliliği, Yenilenebilir Enerji ve Temiz Kömür Teknolojilerine ilişkin bir Mutabakat Zaptı	04.04.2009	
Türkiye-ABD İş Konseyi	18-19.09.11	İstanbul

Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı üzerinde görüşmeler devam etmektedir.

Türkiye-ABD Yıllara Göre Genel ve Tarımsal Dış Ticaret (Milyon ABD Doları)

Yıllar	İhracat		İthalat		Dış Ticaret Dengesi		Dış Ticaret Hacmi	
	Genel	Tarımsal	Genel	Tarımsal	Genel	Tarımsal	Genel	Tarımsal
2010	3.762	411	12.318	1.145	-8.556	-734	16.080	1.556
2011	4.584	438	16.034	1.288	-11.451	-850	20.617	1.726
2012	5.614,8	537,84	14.131,3	1.144,6	-8.516,4	-606,8	19.746,1	1.682,5

ABD'ye İhraç Edilen Başlıca Tarımsal Ürünler (Milyon ABD Doları)

ÜRÜNLER	2010	2011	2012
Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	96	94	155
Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	56	56	46
Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	22	54	39
Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	20	22	37
Sebze, meyve,sert kabuklu meyve ve yenilen diğer bitki parçaları (sirke/asetik asitle hazırlanmış veya konserve edilmiş)	23	21	26
Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	22	18	24
TOPLAM	412	438	538
Kaynak: TÜİK			

ABD'den İthal Edilen Başlıca Tarımsal Ürünler (Milyon ABD Doları)

ÜRÜNLER	2010	2011	2012
Soya fasulyesi	346	168	378
Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	95	118	158
Sığır, koyun/keçi yağları	107	111	94
Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	54	186	94
Niştastacılık, şeker pancarı, şeker ve içki sanayinin artık ve posaları	125	4	76
Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	48	54	73
TOPLAM	1.145	1.288	1.145
Kaynak: TÜİK			

ABD'nin İthal Ettiği 20 Tarım Ürünü	2011	Türkiye'nin Payı (%)
Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	7.843.587.630	0,00%
Etil alkol (alkol derecesi < %80, taşıyıcı edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	6.399.268.185	0,01%
Kabuklu hayvanlar (canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış veya benzer işlem görmüş)	5.717.275.497	0,00%
Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil) ve üzüm sırası	5.047.194.199	0,01%
Balık filetoları ve diğer balık etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	4.527.855.159	0,07%
Biralar (malttan)	3.795.970.619	0,01%
Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamüller, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç kağıdı vb	3.156.991.249	0,30%
Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	2.911.968.113	0,00%
Hazırlanmış/konserve edilmiş kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve diğer su omurgasızları	2.371.018.001	0,03%
Muz (plantain dahil) (taze veya kurutulmuş)	2.326.686.875	0,00%
Domates (taze/soğutulmuş)	2.219.805.862	0,00%
Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	2.208.530.096	0,01%
Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	2.143.697.764	0,00%
Meyve ve sebze suları (fermente edilmemiş, alkol katılmamış)	2.103.908.758	0,76%
Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	1.998.231.965	0,08%
Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	1.958.462.871	0,30%
Rep, kolza, hardal yağı ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	1.950.467.953	0,00%
Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	1.802.236.977	0,00%
Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	1.796.089.631	3,00%
Bitkisel özsu ve hülasalar, pektik maddeler, pektinatlar, pektatlar, agar-agar, bitkilerden yapışkan sıvı vb.	1.708.382.431	0,04%
Kaynak: UNCOMTRADE ve TÜİK		

ABD'ye ihracatımızda potansiyel ürünler

- taze meyve -sebze
- baharat,
- bakliyat,
- bisküvi,
- bulgur,
- tütün,
- kuru meyve-sebzeler,
- meyve suyu,
- organik tarım ürünleri,
- sert kabuklu meyveler (fındık, antep fıstığı),
- şekerli ve çikolatalı mamuller
- zeytinyağı

Ekonomik ve Ticari İşbirliği

Türkiye-ABD Tarım alanında işbirliğinin geliştirilmesi için önemli platformlar

- **Türkiye-ABD Ekonomik Ortaklık Konseyi (EOK)**
  - “stratejik ortaklık” olarak tanımlanan ilişkilerin, başta ekonomik ilişkiler olmak üzere bütün unsurlarının yerine getirilmesini sağlamak üzere **Ocak 2002’de** kurulmuştur.
- **Türkiye-ABD Ticaret ve Yatırım Konseyi (TIFA)**
  - Türkiye ile ABD arasında **29 Eylül 1999** tarihinde imzalanan Ticaret ve Yatırım İlişkilerinin Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma kapsamında kurulmuş olan Ticaret ve Yatırım Konseyi (TIFA) iki ülke arasında ticari ve ekonomik ilişkilerdeki en önemli iletişim kanallarından birisidir.
- **TÜRKİYE-ABD TİCARİ VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ STRATEJİK ÇERÇEVESİ- ETSİÇ**
  - **2009 yılında** gerçekleşen üst düzey temaslarda neticesinde, ABD Başkanı Sayın Obama’nın önerisiyle iki ülke arasında kurulmuştur. İki ülke ticari ilişkileri açısından değerlendirmek amacıyla Washington, Ankara ve İstanbul’da düzenli toplantılar yapılmaktadır.

Geleceğe yönelik beklentiler

- **Stratejik ortak olan iki ülkenin tarım alanında işbirliğini daha da geliştirmesi,**
- **Çağın gereği olan bilgi ve teknoloji transferi konusunda işbirliği yapılması,**
- **Tarımsal işbirliğinin geliştirilmesi için mutabakat zaptının sonuçlandırılması,**
- **Türkiye'nin ihracat potansiyeli olan ürünlerde ticaretini geliştirmesi için gerekli desteğin sağlanması**

TEŞEKKÜR EDERİM